

پیوند روش و نظریه

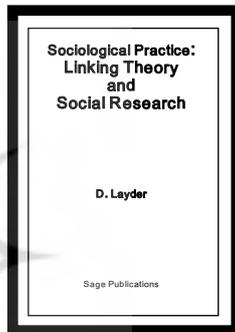
O ایستر درموت^۱
مترجم: نیکو سرخوش

راهبردهای پیچیده‌تر ترتیب کند تا بدین ترتیب «تائیدی یا تکلیف‌هر چه بیشتر تولید شود» (ص ۹).
دوم این که نظریه مبتنی بر داده را از این حیث که به مثابه رویکردی مناسب برای وحدت بخشیدن به داده‌ها و نظریه باشد، شل‌بند مورد نقد قرار می‌دهد. براساس استدلال لیدر، از آن‌جا که نظریه‌ی مبتنی بر داده به داده‌ها رجحان می‌دهد و طرح‌های مفهومی اولیه را تأیید می‌کند از این رو نمی‌تواند از مزیت داده‌ها دور راه بر مبنای نظریه‌ی اجتماعی پیشین بهره‌برداری داشته باشد. به علاوه لیدر معتقد است که نظریه‌ی مبتنی بر داده با تمرکز بر جنبه‌های رفتاری، جنبه‌های نظام‌مند جهان اجتماعی را به طور گسترده‌ای نادیده می‌گیرد (گرچه این کمبود تنها منحصر به این نظریه نیست.)
این کتاب با توجه به رویکردش که ادغام نظریه و پژوهش تجربی است به طور نوآمان هم نظریه‌پردازان اجتماعی و هم پژوهشگران اجتماعی را مخاطب قرار می‌دهد. کسانی که در حوزه علوم اجتماعی مشغول فعالیت‌اند از این کتاب به مثابه دغدغه‌ای از جامعه‌شناسی پس‌پوزیتیویستی و نیز به مثابه رویکردی به امر تحقیق بهره خواهند برد. با این حال در عمل این کتاب بیش‌تر کسانی را مورد خطاب قرار می‌دهد که درگیر پژوهش تجربی‌اند. «تا آنان را از نادیده گرفتن امکانات و فرصت‌های نظریه‌پردازی برحذر دارد» (۱۶). لیدر در سرتیتر کتاب با استفاده از نمونه تحقیق خودش در مورد مسیر حرفه‌ی بازیگران فرآیند ایجاد یک نظریه از نشان می‌دهد. به اعتقاد من حمایت او از «نظریه تطبیقی» حمایتی مستدل و موجه است زیرا این نظریه گونه‌ی صورت‌بندی شده‌ی آن چیزی است که هم‌اکنون پژوهشگران اجتماعی انجام می‌دهند. تشریح و روشن کردن این دیدگاه ارزش‌مند است و موجب می‌شود پژوهشگرانی که در تلاش‌اند تا به نحوی نظریه را در پژوهش‌هایشان به کار بندند و آن را تولید کنند بیش‌ترین بهره را از مطالعه‌ی این کتاب ببرند.

پاورقی:

^۱ Esther Dermott, University of Essex
2- grounded Theory

دیوید لیدر در روش جامعه‌شناختی به پروژه پیوند برقرار کردن بین نظریه و پژوهش تجربی می‌پردازد. این تلاش ادامه سیری است که آغازش برمی‌گردد به آثار قبلی او؛ در آن‌ها او به طور جداگانه وضوح‌بخشی نظریه و روش‌ها/روش‌شناسی را مورد بررسی قرار داده است. Modern Social Theory, 1997 New
, Strategies in Social Research 1993 به اعتقاد او میان متخصصان نظریه اجتماعی و کارشناسان جمع‌آوری اطلاعات و پژوهش تجربی فاصله ایجاد شده است. او برای حل زین بین این دو گروه «نظریه تطبیقی» (adaptable theory) را که «محل توجهش تولید نظریه اجتماعی در پیوند با پژوهش‌های تجربی جاری است» (Viii) پیشنهاد می‌کند و در ادامه مجموعه‌ی جدیدی از قواعد مربوط به روش جامعه‌شناختی را ارائه می‌دهد.
فصل اول به ترمیم خطوط کلی این موضوع می‌پردازد که هنوز هم وجود نظریه برای پژوهش اجتماعی لازم است. سپس به شماری از شیوه‌های کلی نظریه‌پردازی که هم‌اکنون جریان دارند به همراه مشکلاتشان اشاره‌ای اجمالی می‌کند. چهار فصل بعدی به ارزیابی جنبه‌های متعدد پیوندهای میان نظریه و پژوهش می‌پردازد که عبارت‌اند از: فرآیند پژوهش، کنگارای مسئله‌ی شاخص مفهومی و مفاهیم جهت‌دهنده. در فصل ماقبل آخر، نویسنده به شکل صریح از «نظریه تطبیقی» به عنوان یک راه حل دفاع می‌کند و در فصل آخر می‌گوید تا از فرآیند استدلال‌هایی که تا پیش از آن مطرح شده به مجموعه‌ای از «قواعد» برسد.
«نظریه تطبیقی» به دو معنا تطبیقی است. این نظریه نسبت به «داده‌های تجربی حساس است و می‌بازد که بیش از جمع‌آوری اطلاعات پژوهشی، درباره این اطلاعات نوعی نظریه وجود دارد. در این کتاب دو مفهوم به طور خاص و برجسته مطرح می‌شود. نخست این که علوم اجتماعی باید به مفاهیمی از قبیل عینیت (= ایزوگنیته)، «مطلق» و «حسین» متوسل شود. و این به معنای رد موضع پس‌مدرن در تمرکز بر توصیف و «روایت‌های مومی» است. هر چند به موضع پایه‌ای تحصیل‌گرای نیز بازگرمی کرد. در عوض، پذیرش وجود پیچیدگی فرآیندها در جهان اجتماعی باید ما را به جستجوی

O Sociological Practice:
O Linking Theory and Social Research
O D. Layder
O Sage Publications
O 1998, Vii + 208